

Sygn. akt: III U 1005/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Teresa Suchcicka
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 czerwca 2015 r. w O.

sprawy z odwołania J. Z. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w W.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. Z. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w W.

z dnia 16.10.2014r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. Z. (1) prawo do emerytury począwszy od dnia 01.10.2014r.;
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

UZASADNIENIE

J. Z. (1) wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w W. z dnia 16.10.2014r., znak (...), którą to decyzją ZUS odmówił mu prawa do emerytury wskazując, że na dzień 01.01.1999r. nie udowodnił 25 lat ogólnego stażu pracy. W uzasadnieniu wskazał, że podczas nauki w szkole, w każdą przerwę wakacyjną i pozostałe dni wolne pracował w gospodarstwie rolnym rodziców.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu podniósł, że J. Z. (1) na dzień 01.01.1999r. nie udokumentował dwudziestopięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego. Na podstawie przedłożonych dokumentów organ rentowy uznał za udowodniony staż ogólny ubezpieczonego wynoszący 24 lata, 6 miesięcy i 2 dni. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu okresów pracy w gospodarstwie rolnym dziadków i rodziców w latach 1971-1973 (okresy przerw wakacyjnych), ponieważ miały one charakter dorywczy. Wobec nie spełnienia przesłanki posiadania 25-letniego wymiaru okresów składkowych i

nieskładkowych organ rentowy decyzją z dnia 16.10.2014r. odmówił J. Z. (1) prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

J. Z. (1) (ur. (...)) od urodzenia do dnia 06.09.1979r. zamieszkiwał w D., gdzie najpierw jego dziadek J. M., potem rodzice J. i T. Z., a następnie sama T. Z. posiadali gospodarstwo rolne. Gospodarstwo posiadane przez J. M. (1961 – 1973) miało powierzchnię 12,37 ha, przez rodziców (1973 – 1992) – najpierw 12,37 ha, następnie 6,07 ha, przez matkę (1992-1994) – 6,07 ha.

Gospodarstwo nie było zmechanizowane, wszelkie prace wykonywano ręcznie. W gospodarstwie zajmowano się produkcją płodów rolnych, hodowano 4 krowy, świnie, owcy, kury, kaczki, konia.

J. Z. (1) zamieszkiwał tam z dziadkami, rodzicami i młodszą siostrą. Starszy brat w latach 70-tych mieszkał już i pracował w P., starsza siostra w S.. Odwołujący w czasie nauki w szkole średniej w latach 1969 -1974 mieszkał u ciotki na stacji, lecz w dni wolne od szkoły przyjeżdżał do pracy na gospodarstwie, której przez cały rok było bardzo dużo. Każdą przerwę wakacyjną także spędzał u rodziców, pracując w gospodarstwie rolnym: przy orce, sianokosach, żniwach, burakach, w oborze, przy świniach, pracach porządkowych. Należy podkreślić, że w gospodarstwie nie posiadano maszyn rolniczych, a praca była ręczna, przy użyciu konia. W domu była matka, młodszą siostrą, ojciec i odwołujący się, zatem obowiązek wykonywania większości cięższych prac spoczywał na mężczyznach.

W 1974r. J. Z. (1) ukończył 5 -letnie Technikum K. w W..

Od dnia 03.11.1975r. zatrudniony był w (...) S.A. w W..

W dniu 10.10.2014r. J. Z. (1) złożył w ZUS wniosek o emeryturę.

W dniu 16.10.2014r. organ rentowy odmówił mu prawa do emerytury stwierdzając, że nie wykazał 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, tylko 25 lata, 6 miesięcy i 2 dni. Do ogólnego stażu pracy nie zaliczył okresu pracy w gospodarstwie rolnym dziadków i rodziców odwołującego w czasie przerw wakacyjnych w latach 1971 – 1973r. Stwierdził bowiem, że ze względu na fakt zamieszkiwania w innym mieście przez większą część, praca dorywcza w wakacje nie może być uznana za wykonywaną przez domownika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W ocenie Sądu J. Z. (1) wykazał fakt pracy w gospodarstwie rolnym w latach 1971 – 1973 w okresie przerw wakacyjnych w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie, co sumując daje 6 miesięcy takiej pracy (okresy przerw wakacyjnych od 1 lipca do 31 sierpnia w latach 1971 – 1973), a tym samym wykazał 25-letni ogólny staż pracy

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o: akta emerytalne, zeznania świadków W. G. i M. G. (k. 46 – 48 a.s.), zeznania odwołującego się (k. 56- 58 a.s.)

Sąd zważył, co następuje:

J. Z. (2) urodził się w dniu (...), zatem podstawą ubiegania się o prawo do emerytury jest ustawa z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2015.748). Zgodnie z art. 24 ust 1b pkt 20 tej ustawy wiek emerytalny mężczyzn urodzonych po dniu 30.09.1953r. wynosi co najmniej 67 lat.

Zgodnie z literalnym brzmieniem art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z §4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze świadczenie emerytalne przysługuje ubezpieczonemu, urodzonemu po dniu 31.12.1948r., który łącznie spełnił następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,

2. nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego lub złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na dochody budżetu państwa,

3. w dniu wejścia w życie ustawy (tj. 01.01.1999r.) udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn w tym co najmniej 15 lat okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Przepis art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi natomiast, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się przypadające przed dniem 01.01.1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Przepis ten nie precyzuje, na jakich warunkach wykonywanie czynności w gospodarstwie rolnym może zostać uznane za pracę w tym gospodarstwie, jednak zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem (por. wyrok SN z dnia 28.05.1997r., II UKN 96/96, OSNAPiUS 23/1997 poz. 473, wyrok SN z dnia 3.12.1999r., II UKN 235/90 OSNAPiUS 7/2001, poz. 236, wyrok SN z dnia 3.07.2001r. II UKN 466/00, OSNPUSiSP 7/2003 poz. 186) można przyjąć, że warunkiem uznania takich czynności za pracę w gospodarstwie rolnym jest wykonywanie tych czynności przez osobę spełniającą kryteria „domownika” z art. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników - tj. osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa lub w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie oraz w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy (tj. przekraczającym 4 godziny dziennie).

Kwestią sporną i mającą wpływ na zasadność odwołania J. Z. (3) było ustalenie, czy zgromadził on ogólny 25 -letni staż pracy.

ZUS uznał, że odwołujący udowodnił jedynie 24 lata, 6 miesięcy i 21 dni ogólnego stażu pracy, w tym 1 rok, 4 miesiące i 24 dni okresu pracy na roli, bowiem nie uwzględnił pracy w gospodarstwie rolnym 1971r. – 1973r.

Dla rozstrzygnięcia sprawy istotne było więc ustalenie, czy dziadkowie, a następnie rodzice J. Z. (1) posiadali gospodarstwo rolne, a także czy odwołujący pracował w tym gospodarstwie po ukończeniu 16 roku życia, tj. po dacie 31.08.1970r. - a przed dniem 01.01.1983r.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przed Sądem ubezpieczeń możliwe jest wykazywanie okoliczności, od których zależy nabycie uprawnień o emerytury wszelkimi dowodami (wyrok SN z dnia 06.09.1995r., II URN 23/95, OSNP 1996/5/77, wyrok SN z dnia 02.02.1996r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239), dlatego też Sąd dopuścił dowód z akt emerytalnych odwołującej, przesłuchania zawnioskowanych świadków oraz odwołującej w charakterze strony.

W ocenie Sądu odwołanie jest zasadne, bowiem J. Z. (1) wykazał fakt pracy w gospodarstwie rolnym w latach 1971 – 1973 w okresie przerw wakacyjnych w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie, co sumując daje 6 miesięcy takiej pracy (okresy przerw wakacyjnych od 1 lipca do 31 sierpnia w latach 1971 – 1973), a tym samym wykazał 25-letni ogólny staż pracy. Sąd orzekając w tym zakresie miał na uwadze powierzchnię gospodarstwa rolnego, należącego do dziadka i rodziców odwołującego, strukturę tego gospodarstwa, ilość hodowanych zwierząt oraz ilość osób pracujących w gospodarstwie, gdyż przesądzają one, jaką ilość czasu należy poświęcić na prace w gospodarstwie. Sąd miał też na uwadze, że w w/w okresie odwołujący stale przebywał w gospodarstwie tylko w czasie przerw wakacyjnych, kiedy były wzmożone prace na gospodarstwie, które stanowiło główne źródłem utrzymania rodziny.

Z poświadczenia o zameldowaniu wydanego przez Urząd Miejski w N. w dniu 29.09.2014r. (k. 23 a.e.) wynika, iż odwołujący od 31.08.1954r. do 06.09.1979r. zameldowany był na pobyt stały w D..

Z zaświadczenia wystawionego przez Starostę P. w dniu 09.09.2014r. wynika, że w D. zapisane były grunty: J. M. – o powierzchni 6,75 ha w latach 1961 – 1973, J. i T. Z. – 12,37 ha – w latach 1973-1979, 6,07 ha – 1979-1992, T. Z. 6,07 ha w latach 1992- 1994. (k. 21 a.e.)

J. Z. (1) w toku postępowania zarówno w odwołaniu jak i przed Sądem wskazywał, iż w spornym okresie uczęszczał do Liceum (...) w W.. Wskazywał, że kiedy tylko mógł w trakcie roku szkolnego – w dni wolne, weekendy, i święta przyjeżdżał do domu i pracował na gospodarstwie. Każdą zaś przerwę wakacyjną miał wypełnioną obowiązkami związanymi z pracą w polu i posiadanymi zwierzętami. Wskazywał, że praca dzieci na roli była akceptowalna i jest zwyczajowo wpisana w życie mieszkańców wsi. W wakacje pracował więcej, niż 4 godziny dziennie. Starsze rodzeństwo mieszkało w innych miastach, w domu była matka, młodsza siostra i ojciec, zatem na mężczyznach spoczywał obowiązek wykonywania wszelkich cięższych prac.

Na okoliczność pracy odwołującego w gospodarstwie rolnym rodziców Sąd przesłuchał świadków: W. G. i M. G..

Świadek W. G., zeznała, że J. Z. (1) w latach 1971- 75 mieszkał w W., uczył się w Technikum Kolejowym i w czasie wakacji, ferii i dni wolnych pomagał rodzicom w 10 – hektarowym gospodarstwie. Hodowano krowy, świnie, kury, konia, kaczkę. Wszystkie prace były wykonywane prymitywnie. Odwołujący pomagał przy sianokosach, żniwach, pielł buraki, karmił zwierzęta. Zimą karmił zwierzęta, sprzątał w oborze, wykonywał prace porządkowe. Latem trzy razy dziennie wypędzał i przypędzał krowy z pastwiska, karmił świnie, doił też krowy. Żniwa i sianokosy zajmowały dużo czasu. Wtedy cięło się kosami, trzeba było wiązać snopki, stawiać je na polu. Potem zwozić do stodoły albo do sterty. Rodzice J. Z. (1) pracowali tylko w gospodarstwie, mieli wówczas między 40 a 50 lat. (k. 46 – 47 a.s.)

Świadek M. G. zeznała, że mieszkała obok J. Z. (1). W latach 1971-75 chodził on do szkoły do Technikum (...) w W., mieszkał u ciotki na stacji. Do domu przyjeżdżał na wakacje, ferie i w często ciągu roku szkolnego. Gospodarstwo należało do jego rodziców, miało średnią powierzchnię. Mieszkała tam też siostra B., która chodziła do szkoły podstawowej. Posiadali krowy, świnie, konia, drób. W gospodarstwie pracowano cały rok. J. Z. (1) wypędzał krowy na łąkę, przypędzał, doił, obrządzał świnie, sprzątał w oborze, karmił kury, przynosił jajka, przygotowywał opał na zimę. Większość prac polowych była wykonywana latem, część wiosną i jesienią. Praca ze zwierzętami i sprzątanie obory jest przez cały rok. (k. 47 – 48 a.s.)

Zdaniem Sądu, zeznania świadków i odwołującego się zasługują na wiarę. Są one spójne, logiczne i korespondują ze sobą oraz dokumentacją zgromadzoną w aktach sprawy. Świadkowie to sąsiadki, znają odwołującego się od dziecka, mają więc bezpośrednią wiedzę na temat wykonywania przez niego pracy w gospodarstwie rolnym i jej rozmiarów. Podkreślić trzeba, że gospodarstwo miało najpierw ponad 12, a potem 6 ha, hodowano w nim trzodę chlewną, bydło, konia, drób, sadzono buraki, zboża, (np. ziemniaki i buraki wymagały pielienia, a buraki dodatkowo przerywania, obrywania liści).

Gospodarstwo nie było zmechanizowane i wszystkie prace trzeba było wykonywać ręcznie. Także takie czynności jak przygotowywanie pożywienia, karmienie zwierząt, przynoszenie siana trzeba było wykonywać ręcznie, co w sposób oczywisty wpływa na wydłużenie czasu ich wykonywania. W okresach przerw wakacyjnych odwołujący brał udział we wszystkich w/w pracach, w sianokosach, żniwach, co wskazuje, że wymiar jego czasu pracy w gospodarstwie niewątpliwie przekraczał wówczas 4 godziny dziennie.

W ocenie Sądu jego praca odpowiadała pojęciu stałej, systematycznej pracy domownika, upoważniającej do zaliczenia tego okresu do stażu pracy. Odwołujący pracował w gospodarstwie w dni wolne przez cały rok, zaś prace w czasie przerw wakacyjnych w latach 1971- 1973 (od 1 lipca do 31 sierpnia) zajmowały mu co najmniej 4 godziny dziennie.

Organ rentowy podnosił, że J. Z. (1) nie mógł pracować w gospodarstwie, gdyż uczęszczał do szkoły w W. – jednak odwołujący wykazał, że w gospodarstwie w okresie przerw wakacyjnych pracował co najmniej 4 godziny dziennie.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż J. Z. (1) wykazał, że w latach 1971 – 1973 (6 miesięcy) pracował w gospodarstwie rolnym rodziców co najmniej po 4 godziny dziennie, dlatego okres ten należy zaliczyć mu do stażu pracy.

Po zaliczeniu okresu pracy w gospodarstwie rolnym odwołujący posiada łączny staż pracy w wymiarze 25 lat i spełnia ostatnią przesłankę konieczną do uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na względzie powyższe Sąd uznał, że J. Z. (1) spełnia wszystkie wymagane prawem warunki nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym i na podstawie art. 477¹⁴§2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do emerytury począwszy od dnia 01.10.2014r. Zgodnie bowiem z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Stosownie do treści art. 118 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – Sąd, orzekając o prawie do emerytury, ma obowiązek stwierdzenia, czy organ rentowy ponosi lub nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd uznał, że w przedmiotowej sprawie ZUS nie ponosi takiej odpowiedzialności. Dopiero przeprowadzenie szerszego postępowania dowodowego, tj. przesłuchanie świadków przed Sądem umożliwiło stwierdzenie, że ubezpieczony posiada 25-letni ogólny staż pracy. Zgromadzony na etapie postępowania przed organem rentowym materiał dowodowy nie pozwalał jednoznacznie na ustalenie, czy odwołujący pracował w gospodarstwie rolnym co najmniej 4 godziny dziennie. Z uwagi na powyższe Sąd orzekł, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w sentencji.